



POLITIET
POLITIDIREKTORATET



Barne-, ungdoms-
og familiedirektoratet

Når barn rømmer fra barneverninstitusjon

Retningslinjer om oppgave- og ansvarsfordeling mellom barneverninstitusjon, kommunal barneverntjeneste og politi



Gitt 16. juni 2016 av Politidirektoratet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.
Revideres innen 1. januar 2018.

Innhold

Innledning	3
1 Formål	3
2 Virkeområde	3
3 Rettslig grunnlag for plassering i barneverninstitusjon og tilbakeføring ved rømming	4
4 Ansvarsdeling mellom barnevernsinstitusjon, barneverntjeneste og politi	4
4.1 Barnevernsinstitusjonens ansvar	4
4.2 Barneverntjenestens ansvar	6
4.3 Politiets ansvar	7
5 Kommunikasjon mellom institusjon, barneverntjeneste og politi	9
5.1 Informasjon fra barneverntjeneste og institusjon til politi	9
5.2 Informasjon fra politi til barneverntjeneste og institusjon	10
5.3 Bilde	10
6 Medisinsk tilsyn	10
7 Tilbakeføring av barnet	10
7.1 Ansvar for barnet før tilbakeføring kan finne sted.....	10
7.2 Frivillig tilbakeføring	11
7.3 Tilbakeføring mot barnets vilje.....	11
7.4 Samarbeid mellom politi og barnevern ved tilbakeføring	
8 Oppfølging etter rømming	
8.1 Samtale med barn.....	
8.2 Inngrep i barnets rettigheter og bruk av tvang.....	13
8.3 Vurdering av andre tiltak.....	13
8.4 Rapport	13

8.5 Protokollføring	13
9 Økonomi.....	13

Innledning

Barneverninstitusjoner, kommunal barneverntjeneste og politiet har ulike roller og oppgaver i samfunnet, men vil i noen tilfeller møte felles utfordringer overfor barn som rømmer fra institusjon. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Politidirektoratet ønsker med disse retningslinjene å bidra til at samarbeidet mellom barneverninstitusjon, kommunal barneverntjeneste og politiet styrkes og innrettes på en slik måte, at felles utfordringer løses best mulig når barn rømmer fra barneverninstitusjon.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Politidirektoratet anbefaler at det etableres lokale samarbeidsrutiner mellom barnevernsinstitusjonen og lokalt politi, eventuelt at eksisterende samarbeid styrkes, slik at innholdet i disse retningslinjene ivaretas.

1 Formål

Formålet med retningslinjene er:

- å sikre at barn som rømmer fra barneverninstitusjon raskt hentes tilbake,
- å klargjøre oppgave- og ansvarsfordeling mellom barneverninstitusjon, kommunal barneverntjeneste og politi når barn rømmer fra barneverninstitusjon,
- å styrke samarbeidet mellom barnevern og politi slik at felles utfordringer løses på egnet måte og til beste for barnet.

Retningslinjene skal bidra til å klargjøre hvem som er ansvarlig for å gjøre hva, slik at det ikke tar unødig tid før noen handler, og utsatte barn er på drift uten at noen leter etter dem. Retningslinjene skal videre bidra til at ansvarlige myndigheter håndterer rømming fra barneverninstitusjoner på en faglig forsvarlig måte.

2 Virkeområde

Retningslinjene kommer til anvendelse når barn¹ forlater institusjonen uten tillatelse eller unnlater å komme tilbake til institusjonen etter fravær, jf. forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon (rettighetsforskriften) § 20 første ledd.

¹ Tiltak etter barnevernsloven gjelder overfor barn under 18 år, jf. barnevernloven § 1-3 første ledd. Dersom plassering etter barnevernloven § 4-24 er satt i verk før barnet fyller 18 år, kan tiltak gjennomføres slik som fylkesnemnda har bestemt selv om barnet fyller 18 år i løpet av plasseringstiden, jf. barnevernloven § § 1-3 annet ledd og 4-24 tredje ledd. Når barnet selv samtykker til å opprettholde institusjonsopphold etter fylte 18 år, jf. barnevernloven § 1-3 andre ledd, vil rettighetsforskriften ikke komme direkte til anvendelse, se Rundskriv Q-19/2012 - Retningslinjer til forskrift 15. november 2011 om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon (rettighetsforskriften) side 5.

Retningslinjene gjelder barn som er plassert i institusjoner som omfattes av barnevernloven kapittel 5.²

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har utarbeidet retningslinjer til rettighetsforskriften.³ Av retningslinjene fremgår følgende:

Når en beboer forlater institusjonen eller uteblir etter fravær uten at det er gitt tillatelse til dette, kan dette ha flere årsaker enn at vedkommende har rømt. Beboeren kan ha blitt forsinket, ha glemt tiden, ha valgt å være ute lengre enn avtalt eller lignende. I alle tilfeller er det viktig at institusjonen snarest søker å bringe årsaken til fraværet på det rene. Dersom det ikke er sannsynlig at fraværet skyldes andre forhold, skal fraværet anses som rømming. Det må foretas en konkret vurdering. Institusjonen har den daglige omsorgen for beboerne og har dermed et stort ansvar for å passe på dem og hindre at de utsettes for farer.

3 Rettslig grunnlag for plassering i barneverninstitusjon og tilbakeføring ved rømming

Barn i barneverninstitusjon kan være plassert på bakgrunn av en akuttsituasjon, omsorgssvikt i hjemmet, på grunn av alvorlige atferdsvansker eller fare for utnyttelse til menneskehandel, jf. barnevernloven kapittel 4. Barn kan også være plassert i barneverninstitusjon som frivillig hjelpetiltak.

I rettighetsforskriften § 20 er det gitt bestemmelser om tilbakeføring ved rømming. Hvorvidt barn kan tilbakeføres *mot sin vilje* vil avhenge av grunnlaget for plasseringen, herunder eventuelle vilkår knyttet til samtykke. *Se 7 Tilbakeføring av barnet.*

4 Ansvarsdeling mellom barnevernsinstitusjon, barneverntjeneste og politi

4.1 Barnevernsinstitusjonens ansvar

4.1.1 Informasjon til barn

Barn som er plassert i barneverninstitusjon skal være orientert om hva som er å anse som rømming og prosedyrene ved rømming. Informasjon skal gis så snart som mulig etter inntak, og gjentas ved behov.

4.1.2 Ansvar for å sette i verk tiltak

Institusjonen har hovedansvaret for å iverksette tiltak ved rømming. Aktivitetsplikten er en følge av at institusjonen har ansvaret for å ivareta den daglige omsorgen for barnet.

² Retningslinjene er utarbeidet med utgangspunkt i ansvarsfordelingen mellom institusjon, kommunal barneverntjeneste og politi når barn er plassert i institusjoner som omfattes av barnevernloven kapittel 5, men retningslinjene vil også kunne benyttes så langt det passer når barn har tilbud om opphold på omsorgssenter for mindreårige etter barnevernloven kapittel 5A.

³ Se Rundskriv Q-19/2012 - Retningslinjer til forskrift 15. november 2011 om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon (rettighetsforskriften).

Institusjonen har ansvar for:

- å iverksette nødvendige tiltak for å finne barnet og
- å bringe barnet tilbake til institusjonen.

Som ledd i vurderingen av hvilke tiltak som er nødvendige må institusjonen ta utgangspunkt i sin kunnskap om barnet og barnets familie, vennekrets, aktuelle områder eller adresser som bør oppsøkes og andre særlige forhold knyttet til rømningen, for eksempel rus og kriminalitet.

4.1.3 Varpling av barneverntjenesten

Ved rømming skal institusjonen straks varsle barneverntjenesten, jf. rettighetsforskriften § 20 annet ledd. Institusjonen skal varsle barneverntjenesten i den kommunen som har ansvaret for plasseringen etter barnevernloven.⁴

Institusjonen må i tillegg vurdere om det er behov for å varsle barnevernvakten i den kommunen det er grunn til å tro at barnet oppholder seg. Dette kan være aktuelt når barnet rømmer på kvelds-/nattestid og i helger.

Institusjonen skal gi melding til barneverntjenesten/barnevernvakten om barnet blir funnet eller har kommet til rette.

4.1.4 Varpling av politi

Institusjonen har ansvaret for å varsle politiet, med mindre dette ut fra en vurdering av situasjonen ikke er nødvendig. Varpling av politi kan unnlates der institusjonen vet hvor barnet befinner seg, og vet at barnet ønsker å komme tilbake til institusjonen. Det samme gjelder der institusjonen får hentet barnet frivillig tilbake.

Institusjonen skal varsle politidistriktet der institusjonen ligger. Vedkommende politidistrikt sørger for eventuell varpling av andre politimyndigheter.

Dersom barnets tilholdssted er ukjent og det er mistanke om at barnet er forsvunnet/savnet, skal institusjonen inngi formell savnetmelding for å sikre at barnet meldes savnet nasjonalt, og evt. internasjonalt. Institusjonen må være tydelig på at savnetmelding inngis og gi de opplysninger politiet trenger for å vurdere behov for å iverksette tiltak. *Se punkt 4.3.3 Søk etter savnet person.*

Politiet skal informeres om foresatte er varslet/skal varsles av institusjonen eller barneverntjenesten. Politiet skal også informeres om barnet er på sperret adresse, dvs. at foreldrene ikke skal ha rett til å vite hvor barnet er.

Dersom institusjonen har varslet politiet og barnet senere blir funnet, må underretning straks gis til politiet. Underretning om at barnet har kommet til rette skal gis uavhengig av om det er behov for bistand i forbindelse med tilbakeføringen.

⁴ Jf. barnevernloven § 8-4 tredje ledd

4.1.5 Varsling av foresatte

Barnets foresatte bør varsles så raskt som mulig. Varsling av foresatte skal som hovedregel foretas av institusjonen, da dette vil være det mest praktiske.

Dersom barnet er på sperret adresse skal institusjonen ikke varsle foreldrene, men samarbeide med barneverntjenesten om eventuell kontakt med foreldrene. Dersom det er meningen at barneverntjenesten skal varsle foreldrene bør dette følge av avtale mellom barneverntjenesten og institusjonen, se 4.2.3 *Avtale om ansvarsfordeling mellom barneverntjeneste og institusjon*.

Når barnets foresatte er varslet, skal foresatte gis melding om barnet er funnet eller har kommet til rette.

4.2 Barneverntjenestens ansvar

4.2.1 Barneverntjenestens selvstendige ansvar og samarbeid om tilbakeføring

Selv om barnet er plassert i en barneverninstitusjon har barneverntjenesten fortsatt et selvstendig ansvar, og må derfor følge opp barnet ved rømming. I tilfeller hvor det er mulig skal barneverntjenesten samarbeide med institusjonen om å prøve å bringe barnet frivillig tilbake, og forsøke å unngå at situasjonen utvikler seg slik at fysisk maktutøvelse og bistand fra politiet blir påkrevet.

4.2.2 Hjemmel for å kreve politibistand

Det følger av barnevernloven § 6-8:

”Når det finnes påkrevet kan barnevernadministrasjonens leder kreve bistand av politiet til gjennomføring av undersøkelse etter § 4-3 og til fullbyrdelse av vedtak etter §§ 4-6 annet ledd, 4-8, 4-9, 4-10, 4-11, 4-12, 4-17, 4-24, 4-25 annet ledd og 4-29.”

Det fremgår av forarbeidene til barnevernloven at adgangen til å kreve politibistand ved ”fullbyrdelse av vedtak” også må omfatte adgang til å kreve bistand til å bringe barnet tilbake dersom barnet blir urettmessig flyttet eller selv rømmer etter at vedtaket er iverksatt.⁵ Se 4.3.1 *Politiets bistandsplikt* og 7.3 *Tilbakeføring mot barnets vilje*.

Bistand fra politiet er et dramatisk virkemiddel som bare bør benyttes i unntakstilfeller.⁶ For å sikre at beslutning om å kreve politibistand er gjenstand for en særlig grundig vurdering, er det bare barnevernadministrasjonens leder som kan treffe slik beslutning.⁷

Det er et krav etter § 6-8 at bistand fra politiet må være påkrevet. Politiets bistand vil først og fremst være påkrevet ved behov for fysisk maktutøvelse, eller hvor politiets tilstedeværelse er nødvendig for å forebygge bruk av fysisk maktutøvelse. Institusjonen

⁵ Ot.prp. nr. 71 (1993-1994) Om lov om endringer i lov av 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven)

⁶ Jf. Prop.43 L (2011-2012) Endringer i barnevernloven

⁷ Ot. prp. nr. 71 (1993-94) s 17

og barneverntjenesten skal så langt det er mulig søke å unngå at situasjonen utvikler seg slik at fysisk maktutøvelse og bistand fra politiet blir påkrevet. Bruk av politi må alltid være siste utvei etter at andre muligheter for en tilbakeføring uten fysisk maktutøvelse er forsøkt eller vurdert.⁸

Behov for politibistand kan ikke være begrunnet med ressursmangel i barnevernet.

Om barnevernadministrasjonens leder er utilgjengelig og institusjonens leder vurderer at det er et umiddelbart behov for politibistand ved tilbakeføringen, kan det anmodes om politibistand, men det vil være opp til politiet å vurdere om de kan bistå etter egne hjemler, se *4.3.2 Bane seg adgang til hus, rom eller annet lokale*, *4.3.3 Søk etter savnet person* og *4.3.4 Politiets plikt til å gripe inn på eget initiativ*

4.2.3 Avtale om ansvarsfordeling mellom barneverntjeneste og institusjon

Rutiner og ansvarsdeling ved rømming bør avtales og avklares mellom barneverntjenesten og institusjonen før inntak av barnet i institusjonen. Avtalen kan revideres i løpet av oppholdet. Det kan ikke inngås avtaler som innskrenker barnets rettigheter etter rettighetsforskriften.

4.3 Politiets ansvar

4.3.1 Politiets bistandsplikt

Det er som nevnt i punkt 4.1.1 institusjonen som har hovedansvaret for å iverksette nødvendige tiltak ved rømming. Politiet kan i visse situasjoner likevel ha plikt til å yte bistand når barn rømmer fra barneverninstitusjon.

Politiet har, i kraft av sin særstilling som samfunnets sivile maktapparat, en plikt til å yte andre offentlige myndigheter vern og bistand under deres virksomhet når dette følger av lov eller sedvane, jf. politiloven § 2 nr. 5. Slik lovbestemt bistandsplikt fremgår av barnevernloven § 6-8.

Politiet har i tilfeller som nevnt i barnevernloven § 6-8 plikt til å bistå med tilbakeføring til barnevernsinstitusjonen etter rømming. Oppregningen av i hvilke tilfeller det kan kreves bistand til tilbakeføring anses uttømmende. Dette innebærer at politiets bistand til tilbakeføring ikke kan kreves ved andre plasseringsgrunnlag enn de som er nevnt i § 6-8.

Det kan imidlertid ofte være en glidende overgang mellom oppgaver politiet utfører som bistandsorgan og oppgaver som politiet utøver på selvstendig grunnlag.

4.3.2 Bane seg adgang til hus, rom eller annet lokale

Politiet kan bane seg adgang til hus, rom eller annet lokale for å ettersøke bortkomne eller hjelpe barn som er eller antas ute av stand til å ta vare på seg selv, når omstendighetene gir grunn til å frykte at barnets liv og helse kan være truet, jf. politiloven 12 tredje ledd. Slik bistand kan ytes uavhengig av hjemmelsgrunnlaget for plassering i institusjon. Det kan for eksempel være aktuelt hvor det er en mulighet for at barnet oppholdet seg i et belastet miljø.

⁸ Jf. Ot. prp. nr. 71 (1993-1994)

4.3.3 Søk etter savnet person

Når barnets tilholdssted er ukjent og det er mistanke om at barnet er forsvunnet/savnet, skal institusjonen varsle politiet og inngi formell savnetmelding, se 4.1.4 *Varsling av politiet*. Politiet kan sette i gang søk etter barnet. Politiets etablerte rutiner for registrering og søk etter savnet person skal følges på vanlig måte, bl.a. ved at informasjon legges inn i politiets system for etterlysninger. For hvilke opplysninger en melding om savnet person til politiet så vidt mulig bør inneholde, se 4.3.5 *Bistandsanmodning til politiet*. Politiet skal når savnetmelding mottas, sørge for at så nøyaktige og fullstendige opplysninger som mulig innhentes. Det vises for øvrig til Riksadvokatens rundskriv nr. 5/2004.

4.3.4 Politiets plikt til å gripe inn på eget initiativ⁹

Politiet kan vise eller bringe hjem barn under 15 år som driver omkring på egen hånd på offentlig sted etter kl. 22.00.

Politiet kan videre ta hånd om barn og umiddelbart føre dem til foresatt, annen verge, eller om nødvendig til barnevernmyndighetene, dersom de påtreffes under omstendigheter som "klart innebærer en alvorlig risiko for barnas helse eller utvikling". Politiet kan i disse tilfellene også gripe inn overfor barn over 15 år "hvis det er grunn til å anta at inngripen vil være tjenlig".

4.3.5 Bistandsanmodning til politiet

Ved anmodning om bistand fra politiet ved tilbakeføring ved rømming etter barnevernloven § 6-8 er det barnevernadministrasjonens leder som vurderer og beslutter om bistand fra politiet er påkrevet, se 4.3.1 *Politiets bistandsplikt*.

I andre tilfeller hvor det vurderes å være behov for bistand fra politiet vil det være opp til politiet å vurdere om de på selvstendig grunnlag kan bistå, se 4.3.2 *Bane seg adgang til hus, rom eller annet lokale*, 4.3.3 *Søk etter savnet person* og 4.3.4 *Politiets plikt til å gripe inn på eget initiativ*. Slik anmodning kan komme fra barneverninstitusjon.

I alle tilfeller vurderer politiet selv på hvilken måte bistanden skal ytes, jf. politiinstruksen 13-5 første ledd, som gjelder generelt. Politiet fastsetter både tid, sted, middel og metode. Hva politiet setter inn av ressurser og hvordan bistanden gjennomføres vil variere med oppdragets art og omstendighetene for øvrig.

En anmodning om bistand fra politiet etter barnevernloven § 6-8 må derfor inneholde de opplysninger politiet trenger for å kunne vurdere på hvilken måte bistanden skal ytes. Anmodning om bistand for øvrig må inneholde opplysninger politiet trenger for å vurdere om tiltak skal iverksettes etter politiets egne hjemler, og eventuelt på hvilken måte. Politiet skal bidra til at tilstrekkelige opplysninger foreligger.

Det må fremgå hvilken myndighet som anmoder om bistand og kontaktinformasjon må oppgis. Videre må det fremgå hva slags bistand det anmodes om og hvilke tiltak som er iverksatt. Det må komme klart frem om anmodningen er hjemlet i barnevernloven § 6-8.

Dersom andre enn politiet er varslet, må dette fremgå av anmodningen.

⁹ Jf. politiloven § 13

Anmodningen skal inneholde nødvendige opplysninger om barnet og andre relevante opplysninger mht. hva slags bistand det anmodes om. Slike opplysninger skal så vidt mulig være:

- personalia
- utseende (høyde, hårfarge, øyefarge, kroppsbygning, gange)
- bekledning
- spesielle kjennetegn (føflekker, arr, tatoveringer mv.)
- medisinske forhold (kroniske sykdommer, psykisk og fysisk helse og lignende)
- rus og type rus
- atferd/tilstand
- tidspunkt for rømming/forsvinning
- kontakter i nærmiljøet
- alenerømming eller sammen med noen
- antatt oppholdssted/miljø eller ukjent oppholdssted/miljø
- historikk rømming/forsvinning
- hjemstedskommune
- kjennskap til kommunikasjon og transportmuligheter
- mobiltelefon; nummer og eier av nummeret
- kontaktinformasjon til barnet (e-postadresser, kontoer på sosiale medier)
- bilde (dersom det er mulig)

Politiet plikter å kontrollere bistandsanmodningen, jf. politiinstruksen § 13-4 annet ledd.

Politiet og barneverntjenesten eller institusjonen bør inngå avtale om hvordan anmodningen skal overleveres til politiet når barn har rømt. Taushetsbelagt informasjon og andre sensitive personopplysninger skal sendes på kryptert e-post, og e-posten bør følges opp med telefonkontakt for å sikre at den er mottatt. Dersom barneverntjenesten eller institusjonen ikke har mulighet til å benytte kryptert e-post, bør opplysningene gis muntlig til politiet, og i tillegg sendes med ordinær postgang eller overleveres politiet direkte. Politiet må sørge for å dokumentere opplysninger som er gitt muntlig fra barneverntjenesten og institusjonen.

5 Kommunikasjon mellom institusjon, barneverntjeneste og politi

5.1 Informasjon fra barneverntjeneste og institusjon til politi

I de tilfeller hvor det er behov for politiets bistand i en konkret sak, er det viktig at politiet får nødvendig informasjon om barnet og andre relevante forhold, se 4.3.5 *Bistandsanmodning til politiet*.

Opplysninger om barnet må formidles i tråd med regler om taushetsplikt. Ansatte i barneverninstitusjon har taushetsplikt om alle forhold knyttet til barnet, også at barnet er plassert i en barneverninstitusjon, jf. barnevernloven § 6-7.

Det vil imidlertid ikke være i strid med de ansattes taushetsplikt å formidle opplysninger til andre forvaltningsorganer når dette er nødvendig for å fremme institusjonens eller den kommunale barneverntjenestens oppgaver, eller for å forebygge

vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse, jf. barnevernloven § 6-7 tredje ledd.

For at politiet skal kunne utføre sin bistandsoppgave på en forsvarlig måte, er de avhengig av at nødvendig informasjon gis av ansatte i institusjonen og barneverntjenesten. Formidling av relevant informasjon vil også være nødvendig for å fremme barneverntjenestens eller institusjonens ansvar/oppgaver når barn rømmer fra barneverninstitusjon.

5.2 Informasjon fra politi til barneverntjeneste og institusjon

Politiet skal av eget tiltak vurdere om det i ulike situasjoner hvor de har befatning med barn, har plikt til å underrette barneverntjenesten¹⁰ eller om det er grunn til og adgang til å formidle aktuelle opplysninger om barnet til barneverntjenesten og institusjonen innenfor rammen av taushetsplikten¹¹.

5.3 Bilde

Dersom foresatte eller barnet selv (over 15 år) samtykker, kan institusjonen ta bilde av barnet til bruk i en eventuell rømmingssituasjon. Bilde skal kun leveres til politiet når dette anses som nødvendig for at politiet skal kunne bistå i en rømmingssituasjon, se også 4.3.5 *Bistandsanmodning til politiet*.

Der bilde ikke er mulig å fremskaffe, og omstendighetene krever det, henvises det til passloven § 8a bokstav a).

6 Medisinsk tilsyn

Barneverntjeneste, institusjon eller politi skal sørge for at barn får medisinsk tilsyn og behandling når dette er nødvendig. I noen situasjoner kan det være nødvendig å bringe barnet direkte til lege. Dersom det er politiet som finner barnet og vurderer at det er behov for medisinsk tilsyn, må institusjonen så raskt som mulig komme til legevakt/lege hvor barnet får tilsyn. Det vises for øvrig til politiloven § 12 første ledd og rettighetsforskriften § 8.

7 Tilbakeføring av barnet

7.1 Ansvar for barnet før tilbakeføring kan finne sted

Dersom tilbakeføring ikke kan gjennomføres umiddelbart etter at barnet er funnet, må institusjonen sørge for at barnet får opphold på et egnet sted eller sørge for midlertidig plassering, frem til tilbakeføring kan skje.

¹⁰ Politiregisterforskriften §§ 10-2 og 10-3 og barnevernloven § 6-4.

¹¹ For politiets behandling av opplysninger til politimessige formål, jf. politiregisterloven § 2 nr. 13, gjelder bestemmelsene i kapittel 5 og 6 i politiregisterloven og politiregisterforskriften kapittel 9. For politiets øvrige virksomhet gjelder forvaltningsloven §§ 13 til 13 f med de tillegg og begrensninger som følger politiloven § 24.

Det vises til brev av 8. juni¹² 2012 fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet til Bufetats regioner:

Dersom tilbakeføring ikke kan skje umiddelbart etter at ungdommen er funnet, vil institusjonen ha ansvaret for å finne midlertidig sted den unge kan være frem til tilbakeføring kan skje. Dette vil f.eks. kunne være aktuelt når barnet rømmer til andre deler av landet.

Direktoratet vurderer at institusjonen i disse tilfellene må diskutere mulige løsninger i samarbeid med ansvarlig barneverntjeneste (omsorgskommune), og fagteam. Dersom rømming skjer utenfor barneverntjenestens kontortid må institusjonen uansett løse situasjonen med å finne et midlertidig oppholdssted den unge kan være frem til tilbakeføring kan skje (rømming på kvelds-/nattes-/helgetid). Dersom det i særskilte tilfeller er behov for midlertidig plassering på en annen institusjon, må institusjonen som har hovedansvaret for ungdommen ta kontakt med aktuelt fagteam, og drøfte løsninger. Det vil for eksempel kunne være aktuelt med en midlertidig plassering i en institusjon i nærheten av der barnet befinner seg. Direktoratet er av den oppfatning at barnet, i unntakstilfeller og når det er helt nødvendig, kan plasseres på en annen institusjon i medhold av eksisterende vedtak, dersom det er tale om opphold av nødvendig kort varighet (f.eks. over natten). Dette vil slik direktoratet vurderer det også gjelde i de tilfellene det er fattet vedtak etter bvl. § 4-24.

I særlige tilfeller kan barneverntjenesten bestemme at tilbakeføring til institusjonen ikke skal skje. I slike tilfeller må barneverntjenesten sørge for at barnet får et annet forsvarlig tilbud, for eksempel plass i en annen institusjon eller beredskapshjem.

7.2 Frivillig tilbakeføring

Institusjonen har hovedansvaret for å bringe barnet tilbake til institusjonen hvis han/hun rømmer, se 4.1.2 *Ansvar for å sette i verk tiltak*. Utgangspunktet er at institusjonen skal prøve å bringe barnet frivillig tilbake til institusjonen, om mulig i samarbeid med foresatte og den kommunale barneverntjenesten jf. rettighetsforskriften § 20 tredje ledd. I særlige tilfeller kan den kommunale barneverntjenesten, som nevnt under 7.1 *Ansvar for barnet før tilbakeføring kan finne sted*, bestemme at tilbakeføring til institusjonen ikke skal skje. Dersom barnet ikke skal tilbakeføres til institusjonen eller foreldrene, har den kommunale barneverntjenesten som nevnt under 7.1 *Ansvar for barnet før tilbakeføring kan finne sted* ansvar for at barnet får et forsvarlig tilbud, for eksempel plass ved annen barneverninstitusjon eller beredskapshjem.

7.3 Tilbakeføring mot barnets vilje

Dersom plasseringsgrunnlaget gir adgang til det, kan barnet om nødvendig bringes tilbake til institusjonen mot sin vilje, jf. rettighetsforskriften § 20 fjerde ledd. Dette innebærer at barn som er plassert med hjemmel i barnevernloven §§ 4-6 annet ledd, 4-8, 4-9, 4-12, 4-17, 4-24, 4-25 andre ledd og 4-29, kan bringes tilbake mot sin vilje der det

¹² Ved en inkurie falt deler av teksten på s. 2 ut, og brevet ble derfor ekspedert på nytt 19. juni 2012.

fremstår som nødvendig. Barnevernadministrasjonens leder kan i slike tilfeller kreve politibistand ved tilbakeføringen om det er påkrevet, jf. barnevernloven § 6-8, se 4.2.2 *Hjemmel for å kreve politibistand og 4.3.1 Politiets bistandsplikt*

Er barnet plassert med hjemmel i barnevernloven § 4-4 sjette ledd og er under 15 år kan tilbakeføring bare skje mot barnets vilje der dette er nødvendig og avtalt med foresatte. Ved plassering etter barnevernloven § 4-26 kan tilbakeføring mot barnets vilje bare skje dersom det er nødvendig og det er avtalt tilbakeholdsrett i institusjonen med de som har foreldreansvar eller med barnet selv, når barnet er over 15 år, jf. barnevernloven § 4-26 andre ledd. Barnevernadministrasjonens leder kan i slike tilfeller ikke kreve politibistand, jf. barnevernloven § 6-8 og 4.2.2 *Hjemmel til å kreve politibistand*. Dersom barnet oppholder seg i et belastet miljø og det er nødvendig å bane seg adgang til hus, rom eller annet lokale, kan institusjonen anmode om bistand fra politiet, se 4.3.2 *Bane seg adgang til hus, rom og annet lokale*. Når barnets tilholdssted er ukjent og det er mistanke om at barnet er forsvunnet/savnet, skal institusjonen varsle politiet og inngi savnetmelding, som kan sette i gang søk etter barnet, se 4.3.3 *Søk etter savnet person*.

Er barnet plassert med hjemmel i barnevernloven § 4-6 første ledd (over 15 år), § 4-4 sjette ledd (over 15 år) og § 4-26 uten tilbakeholdsrett, kan ikke barnet bringes tilbake mot sin vilje.

Enhver tilbakeføring skal skje så skånsomt som mulig, og på en måte som ivaretar barnets integritet, jf. rettighetsforskriften § 20 femte ledd.

7.4 Samarbeid mellom politi og barnevern ved tilbakeføring

I tilfeller hvor politiet bistår ved tilbakeføringen, er politiet kun bistandsyter, og skal ikke overta institusjonens eller den kommunale barneverntjenestens ansvar. Det er opp til politiet å vurdere hvilke ressurser som skal benyttes, og på hvilken måte bistanden skal gis. Politiet skal være tydelig på hva slags bistand som vil bli gitt, slik at det ikke skapes usikkerhet eller uriktige forventninger hos den som anmoder om bistand.

Institusjonen skal sørge for at en ansatt deltar ved tilbakeføringen. Politiet bør ha direkte kontakt med den som fysisk er til stede ved tilbakeføring av barnet.

8 Oppfølging etter rømming

8.1 Samtale med barn

8.1.1 Barnevernsinstitusjonen

Når barnet er tilbake i institusjonen etter en rømming, skal institusjonspersonalet ha en samtale og en konkret gjennomgang av rømningsforløpet med barnet. Samtalen skal ha som mål å øke barnets innsikt i egen situasjon og forebygge nye rømminger.

Institusjonen bør i en slik samtale innhente opplysninger om hvor barnet har vært og hvem barnet har vært sammen med.

8.1.2 Politiet

Ved rømminger hvor barnet har oppholdt seg i belastede miljøer eller hvor det er bekymring for barnets videre utvikling med hensyn til kriminalitet, kan politiet vurdere

å innkalle barnet med foresatte til en bekymringsamtale, jf. politiloven § 13. Politiets innkalling til bekymringsamtale bør skje i samråd med barneverntjenesten og institusjonen.

Politets bekymringsamtale er en samtale mellom politiet, barnet og barnets foresatte, hvor barnets livssituasjon kartlegges, og hvor det vurderes eventuelle behov for videre oppfølging i hjelpeapparatet. I samtalen gjennomgås eventuelle strafferettslige og andre konsekvenser som følger av den situasjonen barnet har satt seg i, og i fellesskap vurderes mulige løsninger til positiv endring hvor barnet selv kan bidra, og eventuelt hvem i hjelpeapparatet som skal ha ansvar for eventuell oppfølging.

8.2 Inngrep i barnets rettigheter og bruk av tvang

Institusjonen kan etter en individuell vurdering foreta begrensninger i barnets rettigheter, og om nødvendig gjøre bruk av tvang for å forebygge nye rømminger. Begrensninger i rettigheter og bruk av tvang må skje i henhold til rettighetsforskriften.

Når barn er plassert med hjemmel i barnevernloven §§ 4-24 og 4-26 har institusjonen en utvidet mulighet til å foreta begrensninger i barnets rettigheter, jf. rettighetsforskriften kapittel 4. Dette gjelder også barn som er plassert etter barnevernloven § 4-24 ved midlertidig vedtak, jf. barnevernloven § 4-25 annet ledd annet punktum.

8.3 Vurdering av andre tiltak

Ved gjentatte rømminger må den kommunale barneverntjenesten, i samarbeid med institusjonen og aktuell inntaksenhet, vurdere om barnet får det rette tilbudet.

8.4 Rapport

Etter hver tilbakeføring skal institusjonen skrive en rapport om forholdet. Barnet skal gis anledning til å uttale seg, jf. rettighetsforskriften § 26 tredje ledd.

8.5 Protokollføring

I de tilfellene hvor barnet bringes tilbake mot sin vilje, skal institusjonen protokollføre og begrunne tilbakeføringen. Det bør gå klart frem av protokollen hvilke avgjørelser om bruk av tvang som er tatt av den kommunale barneverntjenesten og hva som er besluttet og iverksatt av institusjonen selv. Protokollen skal sendes barneverntjenesten og forelegges tilsynsmyndigheten, jf. rettighetsforskriften § 23 tredje ledd. Det er utarbeidet mal for protokoll med begrunnelse ved tilbakeføring mot barnets eller den unges vilje, se www.Bufdir.no.

Dersom fylkesmannen også ønsker å få oversendt rapporten, jf. *8.4 Rapport* kan det gjøres til rutine at institusjonen oversender kopi av rapporten sammen med protokollen.

9 Økonomi

Politiet og barnevernmyndigheten skal dekke sine respektive utgifter.

**Barne-, ungdoms-
og familiedirektoratet**

16 / 2016

Postadresse

Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse

Stensberggaten 27
0170 Oslo

Sentralbord: 466 15 000

ISBN (digital utgave): 978-82-8286-297-4

Foto: Glenn Røkeberg